

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu JUDr. Juraja Klimenta a členov JUDr. Petra Hatalu a JUDr. Petra Szaba v trestnej veci obvinenej **M. S.** pre prečin podplácania podľa § 333 ods. 1 Tr. zák., na neverejnom zasadnutí konanom 17. júla 2017 v Bratislave, o sťažnosti prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica z 8. júna 2017, sp. zn. BB-4T/15/2017, rozhodol

t a k t o :

Podľa § 194 ods. 1 písm. b/ Tr. por. napadnuté uznesenie sa **z r u š u j e** a samosudcovi Špecializovaného trestného súdu, pracovisko Banská Bystrica sa **u k l a d á**, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

O d ô v o d n e n i e

Špecializovaný trestný súd, pracovisko Banská Bystrica (ďalej len „špecializovaný súd“) uznesením z 8. júna 2017, sp. zn. BB-4T/15/2017 podľa § 241 ods. 1 písm. c/ Tr. por. z dôvodu podľa § 215 ods. 1 písm. b/ Tr. por. zastavil trestné stíhanie pre skutok právne kvalifikovaný ako prečin podplácania podľa § 333 ods. 1 Tr. zák., ktorého sa obvinená mala dopustiť tak, že

dňa 20. novembra 2015 v čase medzi 07:33:08 hod. a 07:37:00 hod. v priestoroch Nemocnice s poliklinikou S., a.s., ul. K. X., S., Urologického oddelenia, na 4. poschodí, v kancelárii označenej tabuľkou s nápisom „pracovňa primára“, poskytla ako pacient v súvislosti s obstarávaním vecí všeobecného záujmu peniaze v sume 20,- €

ako úplatok primárovi urologického oddelenia Fakultnej nemocnice s poliklinikou S., a. s., Doc. MUDr. J. M. PhD. tým spôsobom, že mu podala do pravej ruky 1 ks bankovky o nominálnej hodnote 20,- €, následne primár po odchode pacientky si bankovku vložil do peňaženky.

Samosudca po postupe v zmysle § 241 ods. 1 písm. c/ Tr. por. dospel k záveru, že obvinená síce po formálnej stránke naplnila skutkovú podstatu prečinu podľa § 333 ods. 1 Tr. zák., avšak jeho závažnosť je podľa § 10 ods. 2 Tr. zák. nepatrná. Ozrejmil, že v prípade obvinenej išlo o ojedinelé vybočenie z inak riadneho života a hotovosť poskytla len ako prejav vďaky po úspešnom pobyte v nemocnici. Doplnil, že poskytovanie nenáležitých výhod bolo u primára MUDr. M. všeobecne zaužívanou praxou a takéhoto konania sa dopustila aj celá rada ďalších páchatel'ov, čo mohlo mať na obvinenú vplyv. Za poskytnuté peniaze nežiadala výhody, ani uprednostňovanie alebo nadštandardnú starostlivosť a ani sa jej takéhoto zaobchádzania nedostalo. Súd tiež upriamil pozornosť na jej vážny zdravotný stav, vysoký vek, ako aj na jej vnímanie vtedajšieho konania – ako „niečoho, čo sa patrí“. S prihliadnutím na minimálnu finančnú čiastku a absenciu priťažujúcich okolností, dospel špecializovaný súd k záveru, že skutok nie je trestným činom, a preto trestné stíhanie zastavil.

Proti tomuto uzneseniu podal prokurátor Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) 15. júna 2017 sťažnosť.

Argumentoval, že konanie obvinenej nemožno ospravedlniť jej presvedčením, že „sa to patrí“. V opačnom prípade by sme verejne akceptovali výskyt korupcie v zdravotníctve a s týmto negatívnym javom by sme sa stotožnili. Každý z páchatel'ov mal postupovať proti zaužívaným zvyklostiam a úplatky lekárovi neposkytovať. Doplnil, že k odsúdeniu a potrestaniu došlo aj u ostatných pacientov, ktorí lekárovi (uznanému vinným z pokračovacieho zločinu prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1 Tr. zák.) vo viac ako 20 prípadoch odovzdali úplatok. Aplikovaná skutková podstata nešpecifikuje druh ani výšku úplatku, ani to, či bol odovzdaný pred, počas alebo po poskytnutí zdravotnej starostlivosti. Aj z minulosti sú známe prípady, že podplácajúci boli odsúdení za 2 – 3 € úplatky pre obvodných lekárov.

S poukazom na tieto skutočnosti prokurátor sťažnostný súd požiadal, aby napadnuté uznesenie podľa § 194 ods. 1 písm. b/ Tr. por. zrušil a špecializovanému súdu uložil, aby vo veci znova konal a rozhodol.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) preskúmal v zmysle § 192 ods. 1 Tr. por. správnosť výroku napadnutého uznesenia, proti ktorému sťažovateľ podal sťažnosť, ako i konanie tomuto výroku predchádzajúce a zistil, že **sťažnosť prokurátora je dôvodná.**

Podľa § 333 ods. 1 Tr. zák. kto inému v súvislosti s obstarávaním veci všeobecného záujmu priamo alebo cez sprostredkovateľa poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok, alebo z tohto dôvodu poskytne, ponúkne alebo sľúbi úplatok inej osobe, potrestá sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.

Podľa § 10 ods. 2 Tr. zák. nejde o prečin, ak vzhľadom na spôsob vykonania činu a jeho následky, okolnosti, za ktorých bol čin spáchaný, mieru zavinenia a pohnútku páchatel'a je jeho závažnosť nepatrná.

Predmetom prejednávanej veci bola otázka, či skutok (po jeho doplnení v intenciách uvedených v záverečnej časti tohto uznesenia) je s ohľadom na znenie § 10 ods. 2 Tr. zák. trestným činom, resp. či závažnosť konania obvinenej presahuje aspoň nepatrnú úroveň.

Podľa mienky najvyššieho súdu sú závery špecializovaného súdu v tomto smere predčasné, keďže pred ich formulovaním súd nepostupoval tak, aby bol náležite zistený skutkový stav (§ 2 ods. 10 Tr. por.), resp. sa dostatočne nevysporiadal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie (§ 2 ods. 12 Tr. por.).

Konkrétne, pokiaľ ide o spôsob vykonania činu a jeho následky, nepochybne v prospech obvinenej svedčí, že išlo o úplatok relatívne malej finančnej hotovosti, poskytnutý z vd'aky, po úspešnom absolvovaní zdravotnej starostlivosti a predovšetkým bez toho, aby zaň obvinenej bola poskytnutá akákoľvek nadštandardná služba, resp. špeciálne zaobchádzanie. Na druhej strane, **z napadnutého uznesenia nevyplýva, ako sa samosudca vyrovnal s významom chráneného záujmu**, ktorý, samozrejme, čím je väčší, tým dosahuje väčšiu závažnosť prečinu. Podľa mienky sťažnostného súdu (vychádzajúc tiež

z mimoriadne citlivého vnímania spoločnosti na korupciu v zdravotníctve), existuje eminentný záujem na riadnom poskytovaní zdravotnej starostlivosti, a tak **len ťažko možno „bagatelizovať“ závažnosť skutku poukazom na** (pravdepodobne aj u obvinenej) **zažité stereotypy o tom, že je normálne** (dokonca slušné) **čosi lekárovi odovzdať za to, že „sa dobre postaral“**. Podľa sťažnostného súdu v tomto, ale aj v iných obdobných prípadoch (kedy sú podplácajúci častokrát v dôsledku svojej choroby náchylnejší urobiť čokoľvek a ak je treba, aj korumpovať) je potrebné mimoriadne citlivo zvažovať, do akej miery by aplikácia tzv. materiálneho korektívu ako ultima ratio prostriedku trestnej represie nepopierala legitímny celospoločenský záujem na nevyhnutnom potieraní tohto nebezpečného neduhu. Takáto úvaha v napadnutom rozhodnutí sťažnostnému súdu chýbala.

K okolnostiam spáchaného skutku sťažnostný súd upozorňuje, že z napadnutého uznesenia **nevyplýva, akým spôsobom samosudca vyhodnotil pomer a mieru závažnosti poľahčujúcich a pritŕažujúcich okolností podľa § 38 ods. 2 Tr. zák.** Aj keď súd konštatuje absenciu okolností podľa § 37 Tr. zák., nie je zrejmé, aké okolnosti podľa § 36 Tr. zák. vyhodnotil v prospech obvinenej (zdá sa, že v danom prípade môžu byť dané okolnosti minimálne podľa § 36 písm. j/ a l/ Tr. zák.). I keď súd vo všeobecnej časti odôvodnenia vysvetľuje, že kritériá pomocou ktorých sa určuje závažnosť prečinov sa (na rozdiel od zákona č. 140/1961 Zb.) netýkajú všetkých štyroch znakov skutkovej podstaty, a to konkrétne subjektu (čím sa zvyrazňuje rovnosť všetkých pred zákonom), následne voľne uvažuje, že v prípade obvinenej ide o staršiu osobu so zdravotnými problémami. Okrem toho, že sa tak deje bez toho, aby o jej zdravotnom stave existovali relevantné doklady v spise, **deje sa tak bez toho, aby jednoznačne vysvetlil, či práve vysoký vek, resp. jej nepriaznivý zdravotný stav bol pre ňu z hľadiska páchania trestnej činnosti determinujúci.**

Najvyšší súd upozorňuje, že pre priznanie poľahčujúcej okolnosti podľa § 36 písm. d/ Tr. zák. nepostačuje len zistenie, že páchatel' je vyššieho veku a pre priznanie okolnosti podľa § 36 písm. c/ Tr. zák. zas nestačí preukázať existenciu zlého zdravotného stavu. Medzi poľahčujúcimi okolnosťami a trestným konaním páchatel'a musí existovať spojitosť, príp. príčinná súvislosť.

Za hlavný nedostatok napadnutého uznesenia však najvyšší súd považuje fakt, že špecializovaný súd si pred svojim rozhodnutím nepripojil spisy ostatných stíhaných osôb (pacientov), ktoré MUDr. M. úplatky odovzdávali. Ako totiž (minimálne) z uznesení

o vznesení obvinení vyplýva (napr. č. l. 38 a nasl.), aj v ich prípade išlo o starobných dôchodcov, ktorí sa úplatkami v podobe drobnej finančnej hotovosti (po absolvovaní zdravotných výkonov) snažili konajúcemu lekárovi zavďačiť. V predmetných prípadoch obvinení a prokurátori uzavreli dohody o vine a treste, ktoré mali byť rozsudkami špecializovaného súdu postupom podľa § 334 Tr. por. schválené.

Keďže podľa § 331 ods. 1 písm. b/ Tr. por. a § 334 ods. 2 Tr. por. pred schválením uzavretej dohody o vine a treste je povinnosťou konajúceho súdu preskúmať jej zrejmu neprímeranosť, resp. (ne)spravodlivosť, s čím súvisí aj obligatórny prieskum aplikácie tzv. materiálneho korektívu (viď uznesenie najvyššieho súdu z 3. marca 2008, sp. zn. 4 To 2/2008 uverejnené v Zbierke stanovísk NS SR a rozhodnutí súdov SR pod č. 23/2008), v danom prípade **bude úlohou súdu prvého stupňa vysvetliť existenciu takých osobitných okolností, ktoré práve v situácii obvinenej** (na rozdiel od ostatných prípadov podplácajúcich dôchodcov) **odôvodňovali postup podľa § 241 ods. 1 písm. c/ Tr. por.**

Na podklade týchto skutočností dospel najvyšší súd k záveru, že napadnuté rozhodnutie je treba zrušiť a vec vrátiť špecializovanému súdu na ďalšie konanie. Po vrátení veci bude súd prvého stupňa v zmysle § 194 ods. 5 Tr. por. povinný doplniť dokazovanie, resp. dôsledne sa vysporiadať so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie, aby následne opätovne postupoval podľa § 241 ods. 1 písm. c/ Tr. por. v spojení s § 215 ods. 1 písm. b/ Tr. por., príp. rozhodol iným zákonom predpísaným spôsobom (napr. na hlavnom pojednávaní po podaní obžaloby podľa § 278 a nasl. Tr. por.).

V tejto súvislosti najvyššiemu súdu nedá nespomenúť, že bez toho, aby chcel akokoľvek vstupovať do výsostného práva prokurátora uzatvárať dohody o vine a treste, vzhľadom na zaužívanú prax je pomerne prekvapivé, že hoci sa obvinená k spáchanému skutku opakovane priznala a oľutovala ho (č. l. 52, 120), práve v tejto „bagatelnej veci“ (kde existuje opodstatnená pochybnosť o trestnosti skutku) neinicioval dohodovacie konanie podľa § 232 a nasl. Tr. por.

V každom prípade, bez ohľadu na to, aký postup dozorujúci prokurátor zvolí, resp. ako po vrátení veci opätovne spáchaný skutok vyhodnotí špecializovaný súd, najvyšší súd upriamuje pozornosť súdu prvého stupňa na § 257 ods. 1 písm. b/, c/ Tr. por. v spojení

so IV právnou vetou stanoviska trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 27. júna 2017, sp. zn. Tpj 55/2016 uverejneného v Zbierke stanovísk NS SR a rozhodnutí súdov SR pod č. 44/2017, príp. na ustanovenia § 39 ods. 1, ods. 3 písm. e/ Tr. zák., § 40 ods. 1 písm. a/ Tr. zák. pojednávajúce o mimoriadnom znížení trestu, resp. upustení od potrestania.

Na záver ešte sťažnostný súd považuje za potrebné dodať, že jedným zo základných znakov skutkovej podstaty prečinu podplácania podľa § 333 ods. 1 Tr. zák. (zrkadlovo § 329 ods. 1 Tr. zák.) je aj vymedzenie veci všeobecného záujmu, ktorá mala byť poskytnutým úplatkom obstaraná, resp. existencia príčinnej súvislosti medzi takto poskytnutým úplatkom a obstaraním predmetnej veci. Keďže skutková veta v tomto rozsahu obsahuje takmer výlučne právne pojmy („poskytla ako pacient v súvislosti s obstarávaním veci všeobecného záujmu peniaze v sume 20,- € ako úplatok“), **prísne vzaté nie je zrejmé, v súvislosti s akou konkrétnou vecou všeobecného záujmu k poskytnutiu úplatku malo dôjsť** (z dokazovania vykonaného v prípravnom konaní sa javí, že malo ísť o úplatok za poskytnutú zdravotnú starostlivosť v oblasti urológie).

Na podklade vyššie formulovaných úvah rozhodol najvyšší súd tak, že napadnuté uznesenie podľa § 194 ods. 1 písm. b/ Tr. por. zrušil a špecializovanému súdu prikázal, aby vo veci znova konal a rozhodol.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 17. júla 2017

JUDr. Juraj K l i m e n t, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. Gabriela Protušová